

NEKAJ, KAR SE RAZUME SAMO PO SEBI

Te dni poteka rok za vpisovanje otrok v osnovne šole in drugje v našem listu prinašamo obvestila nekaterih srednjih šol, o roku vpisa. Čutimo se dolžni, da ob tej priložnosti ponovno spomnimo vse slovenske starše, da spada njihov otrok v slovensko šolo. Čeprav smo to v našem listu že nešteto naglasili, bi se nam zdelo, da nismo izpolnili svoje dolžnosti, če bi tega ne ponovili tudi tokrat. Pekla bi nas vest, posebno še, če bi zaradi tega moral le en sam otrok v tujenarodnostno šolo, ker starši morda niso bili pravočasno opozorjeni, kaj so svojemu otroku dolžni: da mu dajo vzgojo v materinem jeziku in slovenskem duhu.

Pravzaprav je absurd, da moramo nekatere slovenske starše šele opozarjati na to njihovo dolžnost, saj še ni tako dolgo, ko smo se Slovenci na vse kriplje borili za pravico do lastnega šolstva in smo bili srečni, ko smo si jo priborili. Vse devetnajsto stoletje je trajal ta naš boj za slovensko šolstvo in še vse do leta 1918. Komaj pa smo si priborili slovenske šole — in ne še v celoti — ko so nam bile na Primorskem spet odvzete. Naši ljudje so tedaj na skrivaj učili otroke slovensko pisati in brati, in največje srčno zadoščenje v vsej osvobodilni vojni je doživelo naše ljudstvo na Primorskem ravno tedaj, ko so se začele takorekoč sredi bojev po vaseh spet ustanavljati slovenske šole — spontano, brez pozivov in dekretov od zgoraj. Prvi učitelji in učiteljice so bili junaki. Tvegali so življenje in marsikdo ga je moral zaradi tega zares žrtvovati. Zaslužili so si, da bi jim postavili veličasten spomenik.

Zato občuti danes vsa naša narodnostna skupnost kot bridkost in celo sramoto, da se najdejo Slovenci, ki dajejo iz bogvekakšne, vsekakor ne preveč brihtne preračunljivosti svoje otroke v tujenarodnostne šole. To počenjajo celo taki, ki se kako drugače še prištevajo k naši narodnostni skupnosti. Težko je razumeti tako njihovo ravnanje, to njihovo zavestno ali nezavestno izdajstvo nad svojim narodom in nad lastnimi otroki. Kaj si mislijo otroci o svojih starših, ki jih dajo v tujo šolo? In kaj si bodo mislili o njih v poznejših letih, tudi če bodo že potujčeni? Prav gotovo jih ne bodo spoštovali. Še ko bodo starši mrtvi, se bo mešal v spomin nanje vedno priokus zaničevanja nad njihovo neznačajnostjo.

Če otroci in mladina kaj spoštujejo pri odraslih in posebno še pri svojih starših, je to značajnost, moralno oelovitost. Kako pa bi mogli spoštovati starše, ki so kramarili s svojo narodno pripadnostjo in menili, da jo

(dalje na 3. strani)

V pričakovanju nove vlade

Krščansko-demokratski politik Mariano Rumor, ki mu je predsednik republike Leone pred dnevi zaupal nalogo za sestavo nove vlade, še vodi razgovore z odposlanstvi levosredinskih strank. S tem je vladna kriza prešla v svojo odločilno fazo in vse kaže, da se bo v kratkem rešila. Za potek vladne krize je značilno, da so se običajna posvetovanja zaključila s takšno maglico, kakršne v Italiji nismo bili vajeni. To pomeni, da se odgovorni politiki zavedajo kočljivosti sedanjega političnega položaja, ki zahteva takojšnje ukrepe, če nočemo, da se bo morda nepopravljivo poslabšal. Zaskrbljenost vzbuja predvsem gospodarski položaj, katerega težave najbolj odraža padec vrednosti lire, do katerega je prišlo sredi tega meseca. Gospodarski izvedenci v tej zvezi trdijo, da so nujno potrebni takojšnji ukrepi, kajti v nasprotnem primeru grozi še hujše posledice. Kot vse kaže, ima poverjeni predsednik Rumor v tem pogledu jasne pojme, saj je že na seji vodstva Krščanske demokracije obrazložil glavne smernice svoje gospodarske politike. V tej zvezi je namreč dejal, da je treba predvsem narediti red v lastni hiši in izvesti tiste reforme, za katere obstajajo potrebna finančna sredstva. Zato se ne sme ponoviti to, kar se je zgodilo za časa prejšnjih levosredinskih vlad, ko so se programirale reforme, za katere se je že vnaprej vedelo, da se ne morejo izvesti, ker so zanje manjkala sredstva. Prav zato sedaj Rumor govori o reformah zelo previdno ter pristavlja, da se bodo izvedle le, če bo mogoče. Po mnenju poslanca Rumorja je sedaj treba predvsem sprejeti ukrepe, ki naj preprečijo inflacijo. Pri tem je treba imeti vedno pred očmi predvsem ohranitev ravnih zaposlenosti ter kupne moči denarja, pri čemer so prizadeti predvsem tisti, ki živijo od redne mesečne plače. Po razgovorih, ki jih je poverjeni predsednik Rumor imel z odposlanstvi republikanske stranke, socialdemokratske stranke in socialistične stranke, se zdi, da se vsi zavedajo kočljivosti sedanjega političnega trenutka in da se tudi strinjajo s konceptom, ki ga je za novo vlado pripravil poverjeni predsednik. Veliko zanimanje je vladalo predvsem ra razgovor z delegacijo socialistične stranke, saj je znano, da ta še ni dokončno

izdelala svojega stališča do nove levosredinske vlade, čeprav je nanjo načelno že zdavnaj pristala.

Zanimivo je, da je socialistični prvak De Martino po razgovoru s poslancem Rumorjem izjavil, da je še največje soglasje stališč vladalo, kar zadeva gospodarskega vprašanja. Iz tega izhaja, da je treba rešiti še druga vprašanja, pri čemer prihaja v poštev predvsem problem javnega reda. Poverjeni predsednik Rumor je v tej zvezi dejal, da bo novo vlado označevala predvsem obveza za boj proti fašistični prevratniški dejavnosti kot tudi za boj proti kakršnemukoli nasilju, ki ogroža demokratične institucije. Zdi se, da v sedanjih pogajanjih za sestavo vlade ne dajejo tolikšnega poudarja problemu odnosov s komunistično opozicijo, ki je bil, kot dobro znano, eden glavnih kamnov spotike v prejšnjih levosredinskih vladah. Poslanec Rumor govori v tej zvezi le o jasni avtonomiji večine, o njeni krepki solidarnosti, pri čemer razlikuje odgovornost in pristojnost vlade od odgovornosti in pristojnosti parlamenta. Zdi se, da bo veljalo načelo, po katerem bo nova vlada pristala na spremembe svojih zakonskih osnutkov v parlamentu, če bo večina mnenja, da so te spremembe koristne in upravičene, pri čemer ne bo odklanjala tudi morebitnih glasov, ki bodo prihajali od komunistične opozicije. V tem se kaže določena sprememba glede na stanje, ki je bilo značilno za prejšnje levosredinske vlade, kar pa nikakor ne pomeni, da je komunistična opozicija, čeprav samo posredno, sestavni del vladne večine. Nova vlada namerava tudi nadaljevati z že ustaljeno prakso rednih posvetovanj s sindikalnimi organizacijami, ki se je že doslej izkazala za koristno. Iz razpleta sedanje krize torej jasno izhaja, da obstaja možnost za čimprejšnjo sestavo levosredinske vlade. Odprto pa ostane še vedno vprašanje, ali bodo v novo vlado vstopili predstavniki socialistične stranke ali ne. To bo odvisno predvsem od programa nove vladne koalicije, oziroma od vodstva socialistične stranke same, ki bo moralo presoditi, ali se socialistom v tem trenutku splača prevzemati neposredne odgovornosti na vladni ravni in s tem tudi del dediščine dosedanje sredinske politike.

Tudi letos so goreli kresi

Na kresni večer so tudi letos goreli na Tržaškem kresi, četudi jih je bilo precej manj kot prejšnja leta, ker je deževalo. Ljudje so ponekod iznajdljivo poskrbeli, da jim nalivi niso čisto premočili pripravljenih grmad. Opaziti je bilo krese celo še pri Sv. Ivanu, kjer se tisti naši ljudje, katerih domačije so še ostale kot otoki v morju betona in asfalta naselbin ljud-

skih hiš, v katerih stanujejo priseljenci italijanske narodnosti, zvesto držijo tradicij. Tako so tudi letos poleg kresov pripravili šopke poljskega cvetja in z njimi okrasili vrata in okna. Na okna so postavili tudi luči. Nekateri uporabijo zdaj za to tudi že električne lučke.

Tudi v Rojanu se nekatere slovenske hiše še (Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 1. julija, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša iz cerkve v Rojanu, 9.45 Komorne skladbe Muzia Clementija, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Brez doma«, po povesti H. Malota (Mara Kalan), 12.30 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.30-15.15 Glasba po željah, 15.45 »Pogovori s Shmuelom«, Drama, napisal Shimon Levi, prevedla Marija Raunik, Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin, 16.35 Glasbeni cocktail, 17.20 Operetna fantazija, 18.00 Glasba na temo, 18.45 Jazz, 19.30 Zgodovina italijanske popevke, 20.00 Sport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Praktika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 2. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič), 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Pianist Aci Bertonec, Ivo Petrič: 4 skladbe; Primož Ramovš: Sarkazmi - »Nova pot desete ga brata«; pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 3. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Violina v lahki glasbi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Komorni koncert, Violončelist Pierre Fournier, 19.00 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvu, 19.20 Za najmlajše: S pravljico okrog sveta »Čudovita potovanja Danijela O'Roukeja«, Napisal Dušan Pertot, Ivedba: RO. Režija: Lojzka Lombar, 20.00 Šport, 20.35 Igor Stravinsky: Razuzdančevo življenje, opera, V odmoru (21.20) »Pogled za kulise« (Dušan Pertot), 23.05 Melodije v polmraku.

♦ SREDA, 4. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Sopranistka Ada Merni in pianist Livio Picotti, 18.50 Glasbena beležnica, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, Vođa Bruno Rigacci, V odmoru (21.15) Za vašo knjižnico polico, 22.10 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 5. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič), 18.30 V ljudskem tonu: Pavle Merku: Divertimento II, pet ljudskih pesmi iz Beneške Slovenije za tenor in komorni ansambel, Izvajajo pianist Aleksander vodopivec, tenorist Mitja Gregorac in ansambel »Slavko Osterc« pod vodstvom Iva Petriča, violončelist Edi Majaron in pianist Andrej Jarc ter Trio »Pro musica rara«; pianist Leon Engelman, klarinetist Franc Tržan in fagotist Srečko Korošak, 19.10 Govorimo o ekologiji, (Tone Penko), 19.25 Za najmlajše, 20.00 Šport, 20.35 »Činčila za nekdanje dame«, Igra, napisala Felj Silvestri, prevedel Aleksij Pregarc, Izvedba: RO, 22.20 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 6. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Giulio Viozzi: Musica per Italo Svevo, 18.50 Papa John Greach in njegov ansambel, 19.10 Na počitnice, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, 21.50 V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 7. julija, ob: 7.05 Jutranja glasba, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Flavlist Bruno Dapretto, pri klavirju Ennio Silvestri, 19.00 Ansambel »Black Swan«, 19.10 Aleš Lokar: »Tržačan v Ameriki«, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 Slovenske balade: »Povodni mož«, Dramatiziral Miroslav Košuta, 21.10 Ritmični orkester RAI, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Nad 90 dijakov v prvem letniku slovenske gimnazije v Celovcu

(Dopis s Koroškega)

Tudi letos je na Koroškem naraslo zanimanje za slovenski pouk. Slovenska gimnazija v Celovcu ima že sedaj prijavljenih nad 90 učencev v I. razred in bo prvič v letih obstoja imela v prvem letniku kar tri vzporednice.

Ob tem razveseljivem dejstvu naj ponovno poudarimo, kaj pomeni slovenska šola za naše otroke:

pomeni slovensko okolje, kjer lahko slovenski otrok v materinem jeziku naravno in najlažje sledi potrebnim učnim tvarinam in doseže najboljše uspehe;

pomeni prednost poznanja materinega jezika, slovensčine, ki se je sicer ne more dobro naučiti. In tudi če bi znal nekaj slovensko govoriti, kaj potem, če ne zna ničesar slovenskega prebrati;

daje praktične možnosti za boljše življenjsko osnovo zaradi večje možnosti dobre zaposlitve, ker odpira dostop vsakemu, ki dobro zna slovensko, v gospodarsko področje slovensko govorečih vzhodnoevropskih držav;

zbljuje in povezuje otroke s starši, kajti le z znanjem jezika staršev bo otrok bral in

spoznal razmere v tistih časih, ko so njegovi starši odraščali, se borili in trudili, da ustvarijo ne le sebi, temveč tudi otrokom primeren dom.

In ker je tudi kvaliteta slovenske šole na zavidljivi višini, je treba opozoriti vse, ki jim je pri srcu sreča njihovih otrok, naj jim zagotovijo dobro izobrazbo, življenjski uspeh, ki ga odpira znanje dveh jezikov ter razumevanje, kajti zelo hudo je, ako se otrok staršem odtuji in to samo zato, ker ne zna materinega jezika in tako ne spozna, kako so oni živeli in odraščali. Ne spozna »naše zgodovine«, je rekla razumna stare žena.

Naj vsak od nas torej dobro premisli! Naj podpira slovensko šolo v besedi in dejanju. Naj širi o njem pravičen in pravičen glas! Naj zaradi kake malenkosti ne spregleda celote in vse odločujoče teže tega življenjskega vprašanja.

Borut Svetina

ZADNJI POZIV

Še enkrat in zadnjikrat pozivamo tiste naše starše, ki še niso izvršili svoje dolžnosti, naj pišejo svoje otroke v slovenske šole, ker potekajo zadnji dnevi za vpis.

Mihec in Jakec se menita o antifašistih, ki so zadovoljni s fašističnimi priimki



— Mihec, kaku je zdej ses tisto toponomastiko?

— Kej je pej tu? Kašna maža za revmatizem?

— Ma kej si poza- bu? Tisto, ke so rekli, de bojo dali vsem cestam po našeh vaseh nova jemena. Jn je blo an cajt vse po lufti; jn sestanki jn okrogle mize jn vse sorte. Jn je hodu gor na Kras aden specialist od komuna jn prfina kašen prevajauc jn so se ledje ku zmotjeni sprašavali, kaku se reče tej gmajni, kaku uni dolini jn kateri so bli moži, ke so kadaj prej kej dobrega nardili. Se ne spouneš?

— Se spounem ja, Ma kiso vre leta! Tisto je pasalo.

— Se zna, de je pasalo! Ma niso nardili neč.

— Ma kej si pej mislu? Dragi moj, kadar je dosti kokodakanja, je malo jajc.

— Ma je zgedalo, ku de gre zares. Jn še velika sila je bla: de nekšna toponomastična komisija samo čaka, de ji Kraševci povejo, kašna jemena be radi jemeli po svojih vaseh. Jn zdej pej — neč.

— Jn jemamo na Opčinah še zmiram piazza Monte re, ke hudič vedi, ki so tu jeme pobrali. Jn tudi via Prosecco in via Basovizza, ke delajo samo zmešnjavo jn dostikrat nanka na pošti ne znajo, de via Basovizza ni v Bazovici.

— Tudi na volivnem uradi so že kašnega Openca poslali volet na Prosek, zatu ke stoji na via Prosecco.

— Ja, be blo res potrebno menjat kašno cesto. Ma pej tisti strokovnjak od komuna, ke je strašu po Krasi, kej je ž njim?

— Ni ne duha ne sluha. Pravejo, de so ga poslali u Rim.

— E, Jakec moj, meni se zdi, de je tu narjedu nalašč. So ga poslali dol, zatu de ga nobeden ne bo sprašavau, kaku je ses toponomastiko. Zatu ke so odločli, de ne bojo nardili neč. Kej češ, so vidli, de so ti presneti Kraševci dali svojem dolinam jn gmajnam samo slovenska jemena; samo kašen Prčedol, Mrčedol, Lanišče, Ovčjak, Starčeve ograde, Selivc, Brdina, Pikelc, Žlaniva...

— Namesto campo romano...

— Jn tudi jemena zaslužneh mož so s tisteh cajtov, ke še niso spreminjali priimkov. Če be vse tu vzeli za dobro, be bo povsod vse pouno kluk. Kaku be tu zgedalo? Jn taku so rekli: rajši neč.

— E, so furbasti. Zdej, tudi če bi kašen kej prašau, be mu rekli: ja, ne moremo neč naredet, ke nimamo tistga specialista. Jn taku ostane vse po starem. Vse vie del terano, del refosco, de barbera, de chianti, de gingerino jn taku naprej, ke ne zmanka taku hmali.

— Dragi moj, jest sm že večkrat reku, de je dosti — ma dosti — antifašistov vzelo za dobro tito fašistovsko spreminjanje priimkov. Jn taku nosejo priimek, ke jem ga je dau fašizem, ke jeh je, be reku, po svojem krstu. E, dragi moj, antifašisti ja, kolkor češ, me ne ses slovenskem priimkam.

— Taku je, dragi moj. Jest rečem, de za dosti ledi, ke se delajo demokrati, jn danes je tu moderno koker minikrilo jn dolgolasci de je fašizem zagrešu samo ano: de je zgebu vojsko. Zatu tudi ni neč čudno, če fašizem še zmiram straše.

— Se mi zdi, de jemaš prou. Zatu se bo mo mogli tudi zastran toponomastike obrisat pod nusam.

BESEDE PO KOSILU?

Sovjetski prvak Brežnjev je po srečno končanih političnih razgovorih z ameriškim predsednikom Nixonom priletel v Pariz na obisk k predsedniku Pompidouju. Sedla sta k razgovoru, ki so tekli skupno sedem ur.

Po sovjetsko-ameriških razgovorih sta bili stališči obeh državnikov različni. Francoski predsednik se je bal, da bo po političnih potezah Amerike in Sovjetske zveze Francija izrinjena iz vodilnega sklopa v evropski in

svetovni politiki. Začela je že prijazno pomežikovati Mao Tse tungu, da bi pridobila politično zavezništvo za sovjetskim hrbtom.

Seveda, v Ameriki tudi ne spijo in spletakar političnih mrež, znani Nixonov zlužanje-politični svetovalec Kissinger se že pripravlja na odhod v Peking. Medtem pa Brežnjev v Parizu zagotavlja predsedniku Francije, da se v Moskvi dobro zavedajo važnosti sodelovanja med obema državama in da je Francija važen dejavnik za svetovni mir.

Na kosilu v gradu Rambouillete je Brežnjev napil francoskemu gostitelju in prijateljstvu med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, s poudarkom, da bodo sklepi o medsebojni omejitvi jedrskega oboroževanja pomenili konec sovražni napetosti na svetu, začetek splošnega sodelovanja in trajnega miru.

Odločilno vlogo v tej smeri miru pa ima v zahodni Evropi francoska republika, je po kosilu še enkrat napil sovjetski voditelj predsedniku Pompidouju, ki pa ni več povzel besede.

NEKAJ, KAR SE RAZUME SAMO PO SEBI

(Nadaljevanje s 1 strani)

lahko menjajo kakor obleko? Narodnost se ne da menjati. Človek lahko HLINI, da je nekaj drugega, kot kar je v resnici, toda zavesti, da se pri tem laže in dela nekaj, kar ni, se ne more nikoli znebiti. Tak človek zato tudi do samega sebe ne bo mogel občutiti spoštovanja, ki je predpogoj, da se lahko čuti v življenju notranje trden, samozavesten in srečen.

Vemo, da velika večina tistih staršev, ki ne mislijo dati svojih otrok v slovensko šolo, ne bere našega lista kot sploh ne slovenskega tiska, ker jim vzbujajo slabo vest in se ga zato boje vzeti v roke. Toda tisti, ki ste narodnostno zavedni in moralno trdni, jih opozorite, kaj je njihova dolžnost. Ne imejte pomislekov, češ da se boste morda s tem vmešavali v njihovo zasebno življenje in se jim zamerili. Kdor odtuja svoje otroke slovenskemu narodu, ne dela nekaj zasebnega, kar bi se tikala samo njega. To se tiče vsega našega naroda in še veliko bolj njegovih otrok kot njega samega. Otroci pa se ne morejo braniti. Zato uganja nad njimi nasilje, ko jih odpelje v tujejezično šolo, kjer bodo morali največkrat vso šolsko dobo skrivati, da so Slovenci, in se navajati na hlimbo. In vsak pošten Slovenec naredi le svojo narodno in moralno dolžnost, če skuša preprečiti ta moralni zločin nad nedolžnimi slovenskimi otroki.

ZAPAŽANJA IN MNENJA

Mladina si želi pogovora in zaupanja

Ne toži se mi za starimi časi in gledam na nekdanje in sedanje življenje stvarno. Ne verjamem, da je sedanji rod manj zaveden, kot smo bili nekdanj. Toda svoje slovenstvo nosi bolj v srcu kot na jeziku. Mi pa mislimo, da edino vemo, kaj je slovenstvo in da smo edini poklicani, da o tem sodimo. Zato nočemo poslušati, kaj nam imajo mladi ljudje povedati, so se obračajo na nas, ne znamo prisluhniti njihovemu iskanju, ampak jim trobimo vedno isto: ko sem bil jaz mlad, če bi bili vi na našem mestu itd.

Toda mladina ve, da ni vse tako idealno in da tudi nikdar ni bilo. Želi si pogovora, zaupanja, simpatije, ne pa naukov in pridig. Nekdanj je bil že čas tak, da so se ljudje bolj narodno izživljali. Toda, če bi bili mi danes mladi, ali ne bi bili lahko slabši od današnjih mladih?

Povejmo si odkrito, saj po vseh življenjskih izkušnjah, ki jih imamo za sabo, nismo sposobni tistega, kar je najbolj človeško, prisluhniti srcu mladih ljudi, njihovemu iskanju, želji po razumevanju in upoštevanju, želji po skupnem sodelovanju. Njihovo navdu-

šenje dušimo z avtoriteto v prepričanju, da je naša predstava slovenstva neminljiva in vedno veljavna.

Ali nam mogoče ne manjka večje širine, topline, iskrenosti do mladih ljudi, da bi jim posvetili več naše misli in zanimanja v njihovem iskanju? Se mogoče ne zavedamo, da nas je sodobni življenjski stroj tako daleč odmaknil človečnosti, da se ne znamo več pogovarjati? Topo gledamo v časnike in televizijo, in vse drugo gre mimo nas. Na sestankih pa mahamo z zastarelimi koncepti, ki jim pridamo nekaj svežih primerov s televizije od sinoči, ne glede od kod izvirajo.

Biti pripadniki ene narodne skupnosti bi moralo pomeniti, da čutimo, da smo si blizu, da čutimo medsebojno zaupanje in razumevanje, kajti skupen jezik in čut nam pomagata, da si povemo tudi tisto naše doživljanje, ki bi ga v jeziku drugih narodov, ki imajo svoja lastna vprašanja, mnogo težje razodeli.

Če s tako vneto sledimo svetu, prisluhnimo enkrat še našemu človeku.

Z. F.

KDO VE, ODKOD BESEDA »PINCA«?

V zvezi z razstavo o ščedenjskem kruhu, ki je bila pred kratkim prirejena v »Ukmarjevem domu« v Škednju, bi zelo rad zvedel, od kod ime »pinca«. Mogoče je nekdanjim ščedenjskim krušaricam še kaj znano o tem. Ali pride od slovenske besede pint, ki pomeni funt, ali od česar drugega? Etnograf dr. Rajko Ložar je pred kratkim napisal v koroškem »Našem tedniku«, da pride primorska beseda »pinca« od južnoitalijansko-sredozemske besede »pizza«, kar pa ne bo držalo, že zaradi velike različnosti obeh močnatih jedi.

Hvaležen bi bil, če bi se oglasila nekdanja krušarica (ali kdo drugi) in mi sporočil na naslov uredništva N. l., kako je torej z imenom pinca. Verjetno se je ohranilo v Škednju o tem kako ljudsko izročilo ali vsaj ljudska razlaga.

S. B., Trst

VPISOVANJE NA UČITELJISČE

Ravnateljstvo Državnega učiteljskega Anton Martin Slomšek v Trstu, ulica Caravaggio 4, sporoča, da dne 24. julija 1973 ob 12. uri zapade rok za vpis za šolsko leto 1973-74. Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 10. do 12. ure.

Pred 19 leti je umrl Ivan Trinko

V torek, 26. t.m., je bila v Trčmunu v Beneški Sloveniji skromna, toda pomenljiva slovesnost. V tem kraju, kjer se je rodil in kjer počiva veliki beneški Slovenec msgr. Ivan Trinko, namreč vsako leto na dan smrti počastijo njegov spomin. Letos poteka 19 let od Trinkove smrti.

V župni cerkvi je bila najprej sveta maša v slovenščini, ki jo je daroval domači župnik Božo Zuanella, od duhovnikov pa sta bila prisotna še župnik na Matajurju Paskal Gujon in župnik v Sovodnjah Antonio Modonutti. Maše so se udeležili seveda tudi najožji Trinkovi sorodniki in nekateri vaščani. Na koncu so vsi skupaj zapeli zahvalno pesem. Sledil je nato obred na Trinkovem grobu na va-

škem pokopališču, ki ga je vodil Božo Zuanella.

Naj ob tej priložnosti spomnimo, da bo prihodnje leto že 20. obletnica smrti Ivana Trinka. Zato bi bilo prav, da bi že sedaj začeli misliti, kako bi na najprimernejši in bolj poudarjen način obhajali spomin nekdanjega zaslužnega voditelja ter glasnika težnjav beneških Slovencev, ki je vtisnil pečat celemu obdobju v zgodovini najzahodnejše slovenske pokrajine in tamkajšnjega ljudstva.

TUDI LETOS SO GORELI KRESI

(Nadaljevanje s 1. strani)

držijo navade, da okrasijo za kresni večer hišna vrata s »krancjem« ali šopkom poljskih cvetic, npr. z rožmarinom, roženkravtom, marjeticami itd. Kresov pa ne kurijo več. Menda tudi ne več v Piščancih, kjer je doma le malo mladih. Večina se jih preseli v mesto. Pač pa starejši tudi še v Rojanu pokadijo na kresni večer vsako hišo z dimom gorečih oljk od prejšnje (no zadnje!) cvetne nedelje.

Tako navado imajo tudi še na Opčinah. V šopkih je opaziti cvetje, ki ga je zdaj najti na gmajni. Nekateri pa so začeli nadomeščati poljsko cvetje tudi z umetnim z vrta ali s kupljenimi nageljni, kar seveda ni več v skladu s prastarim običajem.

Tudi na Gropadi so mnogi zvesto po starem obhajali kresni večer — prastar slovenski praznik poletja, zmagoslavja sonca, ki bi ga morali spet na vsem slovenskem prostoru oživiti kot eno naših najstarejših in najopših narodnih tradicij. Ta nas povezuje z drugimi, posebno s skandinavskimi narodi, kjer obhajajo ta praznik podobno kot na Slovenskem.

Tudi po Primorskem na oni strani meje se prebivavstvo še dobro drži starih kresnih običajev, delno pa tudi še v drugih slovenskih pokrajinah. Na postojnskem kurijo krese, mnogi tudi še posteljejo tla v hiši s praprotjo, napravijo šopke ali venčke poljskega cvetja in okrasijo z njimi vrata, okna ali pa tudi notranost hiše. Nekdanj so verovali, da lahko sliši, kdor to noč leži na praproti ali mahu, zivali govoriti.

Uspešna sezona SSG v Trstu

Stalno slovensko gledališče v Trstu je zaključilo sezono 1972-73 in je razposlalo te dni posebno naznanilo o njej. V njem pravi, da je bila pravkar minula sezona po številu predstav in obiskovalcev ena najbolj uspešnih, saj si je 198 predstav ogledalo 54.674 obiskovalcev.

Pri skoraj vseh predstavah je bila med občinstvom izvedena anketa. Na vprašanje, če jim pe predstava ugajala, je odgovorilo 34 odst. gledalcev. Od teh jih je 91 odst. izreklo, da jim je predstava ugajala. Izidi ankete pri rednih predstavah so bili naslednji:

Luigi Pirandello: »Le premisli, Giacomino«, zadovoljnih 95 odst.; Filibert Benedetič: »Pravila igre«, 88 odst.; Ferdinand Raimund: »Kralj gora in ljudomrznik«, 87 odst.; E. Anthony Whitehead: »Alpha Beta« 95 odst.; Ivan Pregelj: »Tolminci« 96 odst. Vojmil Rabadan: »Kadar se ženski jezik ne suče« 94 odst.

Naznanilo potem nadaljuje med drugim:

Poleg prisotnosti gledališča v tržaški, goriški in videmski pokrajini je bil zlasti pomemben nastop med našimi izsejenci v Belgiji. Redna navzočnost Stalnega slovenskega gledališča v celotnem slovenskem kulturnem prostoru pa ustvarja z matičnim narodom živo povezavo, brez katere bi bila usoda sleherne narodnostne manjšine dokaj žalostna in brezizgledna.

Naše gledališče je bilo tudi letos deležno velikih priznanj. V prvi vrsti je treba poudariti Borštnikovo nagrado, ki jo je prejel Rado Narkst na festivalu slovenskih gledališč v Mariboru, in Severjevo nagrado, ki je bila podeljena Miri Sardočevi.

Ocene kritike niso bile za vse predstave najboljše, vendar gornji rezultati dokazujejo, da so bile predstave s strani naših zvestih obisko-

valcev dobro sprejete. Prepričani smo, pravi gledališko vodstvo, da lahko še vnaprej računamo na podporo našega občinstva in to ne samo zaradi kvalitete naših predstav, ampak tudi v zvezi s poslanstvom, ki ga opravlja gledališče v okviru slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in v slovenskem kulturnem prostoru. Naznanilo nadaljuje z besedami:

»Zahvaljujemo se Vam za naklonjenost in zvestobo. Obenem z zahvalo izrekamo željo, da bi vas ponovno pozdravili na predstavah našega gledališča v prihodnji sezoni.«

—○—

Devin

ZADNJA PRIREDITEV V SEZONI

Kulturni krožek Devin - Štivan je imel v soboto, 23. t.m., zadnjo prireditev v letošnji sezoni. Kot je poudaril v svojem pozdravnem nagovoru dr. Drago Legiša, je krožek v pravkar zaključeni sezoni razvil živahno kulturno-prosvetno dejavnost, saj so njegovi številni in redni kulturni večeri zaobjemali najrazličnejša področja. Govornik se je toplo zahvalil pevskega zboru »Fantje izpod Grmade« in njegovemu dirigentu I. Kralju za tesno sodelovanje kot tudi dekliškemu zboru, ki ga požrtvovalno vodi Herman Antonič.

Na tem večeru je bilo na sporedu predavanje prof. Sama Pahorja o jezikovnih pravicah Slovencev na Tržaškem. Se prej pa je nastopil pevski zbor »Fantje izpod Grmade«, ki je pod vodstvom Iva Kralja ubrano zapel več pesmi. Prof. Samo Pahor je v svojem predavanju nazorno obrazložil jezikovne pravice, ki jih Slovenci na Tržaškem imamo po določilih posebnega statuta londonskega sporazuma. Pri tem je zlasti naglasil, kako je važno, da se čimveč Slovencev teh pravic tudi dejansko poslužuje.

RAZSTAVE V GALERIJ »FORUM«

V sredo zvečer so odprli v novi galeriji Forum na vogalu cest Coroneo in Carducci samostojno razstavo del slikarja Kosta Alexa.

Omenjena galerija, ki je začela delovati z veliko razstavo Lojzeta Spacala, prireja razstave že afirmiranih in znanih umetnikov, ki predstavljajo značilne umetniške osebnosti.

Nova leva sredina ima v deželni svet dvetretjinsko večino

Prejeli smo

SPOMENIK - ŠKEDENJ

Spoštovana rojakinja, dragi rojak!

Gotovo vam je že znano, da se je pred časom osnoval odbor za postavitve spomenika padlim v narodnoosvobodilnem boju iz IV. mestnega okraja.

Četrtri okraj je v času boja obsegal Škedenj, Sv. Anó in Kolonkovec vse do Rovt in Žavelj. Vsi ti kraji so k zmagi doprinesli velik delež, saj je bila organizacija široko razpredena in množična. Požrtvovalni boj je tedaj od nas zahteval občutno število življenj.

Več kot četrstoletna je preteklo od teh zgodovinskih dogodkov. Menimo, da bi ne bilo prav, če bi naš okraj ne izvršil svoje dolžnosti do padlih rojakov in tovarišev v boju. To bo prvi spomenik v strogem mestnem okolišu tržaške občine.

Odbor za postavitve spomenika je v ta namen že zbral precejšen znesek, ki pa ne zadostuje za tak spomenik, ki bi bil dostojen izraz naše hvaležnosti.

Da lahko izpolnimo prevzeto nalogo, je odbor sklenil obrniti se tudi do rojakov zunaj našega IV. okraja s toplo prošnjo, da moralno in denarno podprejo naša prizadevanja ter da po svojih močeh in po svoji uvidevnosti prispevajo v ta plemeniti namen.

Vsem izrekamo vnaprej najpristržnejšo zahvalo.

P.S. Prispevke za spomenik sprejema tudi uredništvo »Novega lista«, Via Ghega 8.

ODBOR ZA POSTAVITEV SPOMENIKA

MATURITETNA KOMISIJA NA KLASIČNEM LICEJU V TRSTU

Kot smo zvedeli, je bil imenovan za predsednika maturitetne komisije za maturante slovenskih klasičnih licejev v Trstu in Gorici prof. Martin Jevnikar. Za člane pa so bili imenovani prof. Ana Vončina - Bedlarik za italijanščino; dr. Robert Petaros za slovenščino; prof. Janja Auersperg za latinščino; prof. Oton Berce za filozofijo; in kot domača člana: za Trst prof. Alojz Rebula za latinščino in grščino, in za Gorico prof. Andrej Braut za filozofijo in zgodovino.

FESTIVAL NARODNO ZABAVNE GLASBE PO RADIU TRST A

V ponedeljek, 2. julija, bo v večerni oddaji SLOVENSKI RAZGLEDI na sporedu prvi del posnetka sklepne koncerta narodno zabavne glasbe, ki ga je tržaška radiska postaja posnela v Števerjanu na III. zamejskem festivalu narodno zabavne glasbe.

Prvi večer bodo na vrsti ansamblu Taims z Opčin, Kondor iz Bazovice, Viki Ašič iz Celja in Rudi Bardorfer iz Kranja. Začetek oddaje je ob 20.35. Ponovitev pa bo na sporedu v četrtek, 5. julija, ob 11.35.

TISKOVNA KONFERENCA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

V torek popoldne je bila v Kulturnem domu tiskovna konferenca vodstva Stalnega slovenskega gledališča. Na njej je njegov ravnatelj Filibert Benedetič povedal, da je bila sezona 1972-73 najboljša v povojnem času. Gledališče je dalo 198 predstav, ki jih je gledalo skupno 54.674 ljudi. Premiere so bile vse ponovljene tudi v Gorici, kjer je prišlo do plodnega delovanja s tamkajšnjimi organizacijami in ustanovami.

Na tiskovni konferenci je bil naznanjen tudi okvirni program za novo sezono, ki bo obsegal tale dela: »rešnjev vrt« Čehova, »Strahovi« Ib-sena, »Kaplan Martin Čedermac« Bevka-Grabnerja, »Božič pri Cupiellovih« Eduarda De Filip-pa, »Hiša svobodne izmenjave« Feydeauja, Eksperimentalna skupina pa bo prikazala Stokovo komedijo »Mutasti godec« in »Torotombo« Asturiasa. Presenečenje pa se pripravlja z muzikalom.

prejšnjih deželnih volitvah so komunisti dobili 12 svetovalskih mest, psiupovci pa 3, zdaj pa samo 13. Premiki so se dogodili tudi pri manjših strankah: liberalci so izgubili enega svetovalca, misovci pa so ga pridobili. Tudi Furlansko gibanje je izgubilo enega svetovalca, Slovenska skupnost in republikanci pa so ohranili svoje položaje.

—○—

VPISOVANJE V TRGOVSKI TEHNIČNI ZAVOD »ŽIGA ZOIS«

Ravnateljstvo Državnega trgovskega tehničnega zavoda »Žiga Zois« v Trstu, Vrdelska cesta 13/2, sporoča, da 25. julija 1973 ob 12. uri zapade rok za vpis v šolsko leto 1973-74.

Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 10. do 12. ure.

Na volitvah za tretjo zakonodajno dobo Furlanije - Julijske krajinne so stranke leve sredine skupno zabeležile velik uspeh, saj so osvojile kar 40 od 61-ih razpoložljivih svetovalskih mest — poroča agencija »Italia« v svojem komentariju. V novem deželnem svetu bo torej levosredinska koalicija imela tri mesta več kot v pretekli zakonodajni dobi. Padec glasov Krščanske demokracije, ki je izgubila — glede na prejšnji deželni svet — tri svetovalce, nadomešča močan prirastek socialističnih glasov. Skupaj s socialnimi demokrati (na prejšnjih volitvah so nastopili skupno) so pridobili 6 svetovalcev.

Tudi komunistična partija Italije je izgubila na glasovih, upoštevajoč dejstvo, da je zanjo glasovala vsaj delno, večina volilcev nekdanje socialproletarske stranke. Na

SREČANJE V ŠTEVERJANU

Prejšnjo soboto je bilo v prostorih števerjanskega prosvetnega doma srečanje prijateljev, somišljenikov in kandidatov Slovenske skupnosti iz Trsta in Gorice. To srečanje je bilo mišljeno kot nekaj zaključek večtedenskih priprav in dela na deželne volitve, istočasno pa tudi bolj družabno prijateljsko srečanje med sorojaki, ki se na političnem področju zavzemajo za sorodne ali celo za iste politične ideale. Kljub temu, da večer ni imel uradnega značaja in je bil zamišljen kot oddih po opravljenem volilnem delu, se je vendar zbralo v Števerjanu izredno veliko pristašev slovenske stranke tako iz Trsta, kot iz Gorice. Prisotni so bili predvsem kandidati v obeh volilnih okrožjih, zlasti pa dr. Štoka ponovno izvoljeni predstavnik Slovenske skupnosti v deželnem svetu in dr. Bratuž, ki je po številu preferenčnih glasov na drugem mestu.

V začetku je kandidat na goriški listi in gostitelj v števerjanski občini Marjan Terpin pozdravil vse prisotne in častital deželnemu svetovalcu za ponovno izvolitev na tako odgovorno mesto. Nato je nadaljeval: »Najprej moram poudariti razveseljivo dejstvo, da si je to volilno kampanjo zamislila in jo v celoti izvedla, vsaj na Goriškem, mladina. Vsaj v zadnjih letih ni bilo še pri nobenih volitvah toliko navdušenja za skupno delo in tako dobro organiziranega skupinskega dela. Prav zato smo brez dvoma na podeželju skoro povsod napredovali. Kjer pa smo kaj izgubili, bo treba naše delo podrobneje premisliti.«

Terpin je nato na kratko povzel še eno temeljno misel, ki je za vse Slovence v zajedstvu izredno pomembna in to je popolnoma enotnost hotenja in dela v Trstu in Gorici: »Delali smo skupaj, kot ista stranka, kot ista organizacija in tako je prav, ker si moramo prizadevati, da se bo naša stranka poenotila od Trsta preko Gorice do Benečije in Kanalske doline. Razprtije so nam vedno škodovale. Pred svoje ljudi moramo stopiti enotno in bomo brez dvoma napredovali. In to srečanje v Števerjanu naj bo ponoven dokaz te naše skupnosti in enotnosti.« Terpin je zaključil svoj pozdrav z mislijo, da

UMETNIŠKI VEČER

V torek zvečer smo imeli v cerkvi svetega Ivana v Gorici izreden umetniški večer. Prosvetno društvo »Mirko Filej« je priredilo koncert komornega ansambla »Musica antiqua«, ki ga sestavljajo: Marija Liberšar, viola; Edi Majaron, čelo; Marko Fabiani in Vili Jamšek, violina; Miloš Pahor, flauta. Umetniki, upravičeno lahko tako imenujemo vse člane kvinteta, so izvajali Bachov kvartet v C-duru, Haydnov Trio op. 100/1, Beethovno Serenado, op. 25 in Bocherinijev Kvintet op. 21/6.

V mistično razsvetljeni cerkvi goriške slovenske župnije so glasovi starih mojstrov globoko zajeli vse poslušavce, ki so, seveda premajhno, cerkev popolnoma napolnili.

Takšni koncerti bodo morali imeti ustreznejše prostore in bodo morali pritegniti do cela razumevajoče poslušavce.

Čestitati je treba farnemu vodstvu, ki je god svojega patrona tako lepo počastilo, najbolj pa prirediteljem in izvajavcem.

je naloga vseh, da se takoj spet posvetijo delu za izboljšanje svoje politične stranke.

Po tem uvodnem pozdravu je povedal nekaj misli tudi dr. Drago Štoka, ki se je predvsem zahvalil vsem prisotnim za pomoč pri volilnem delu. Vsem pa se je tudi zahvalil za izraženo mu zaupanje na volitvah. Visoko število preferenčnih glasov ga bo vsekakor še bolj obvezovalo za temeljito sistematično delo v prid vseh Slovencev, ki živijo v naši deželi. Štoka je nato na kratko analiziral volilne rezultate za vso deželo in še posebno za obe volilni okrožji, kjer se je predstavila Slovenska skupnost. Tudi on je izrazil željo, naj bi se v tem času, ko ne bo drugih upravnih volitev, slovenska stranka pregledala in preuredila svojo organizacijo, svoje strokovne kadre, svojo terensko razvejanoost, istočasno pa težila k vedno večji enotnosti pri političnih nastopih. Topel in dolg aplavz vseh prisotnih je pokazal, da je to zelo občuten problem in da se s štokovimi mislimi v glavnem tudi vsi strinjajo.

V privatnih razgovorih, ki so se sprostili ob dobrem vinu in še boljši zakuski, so se te osnovne želje obeh predstavnikov iz Trsta in Gorice še poglobile in morda je tudi že padel kak bolj konkreten predlog.

—o—

Sovodnje

V SPODBUDO!

Na pobudo našega podžupana sa se zbrali predstavniki vseh naših prosvetnih in gospodarskih organizacij v občini, obenem z dušnimi pastirji. Razpravljali so o potrebi skupnega nastopa pri vseh naših starših in družinah, da vpišejo in pošiljajo svoje otroke v slovenske šole. Začeti morajo že z vrtcem in s prvim razredom. Zavedati se morajo, da ostane tisti otrok zvest rodni izražilom in jeziku, ki je že od prvih let obiskoval slovensko šolo. Sovodnje bodo morale postati vzgled za to.

Saj bomo morda v kratkem času imeli moderno šolsko poslopje. Novim razmeram primerno naj se tudi starši šolskih otrok povežejo, da bo naša šola dosegla svoje cilje.

Naše prosvetno delovanje je tudi razgibano, odkar ima streho in prostore v novem kulturnem domu. Le škoda, da je zadnje prireditve motilo slabo vreme.

Po drugi strani pa moramo za zaključek priznati, da so bili zadnji nalivi kar koristni za razsušene njive, kjer bi morali skoraj že krompirju zalivati.

Vpisovanje v slovenske osnovne šole

Letošnje vpisovanje v slovenske osnovne šole je živahno zajelo naše starše in je precej razgibano. Delovni odbor za slovenske šole je dal nalepiti po goriških ulicah lepake s primernimi pozivi, naj slovenski starši vpišejo svoje otroke v slovenske šole. Tudi na oglu ulice Favetti, ki vodi proti slovenskim šolam v Šolskem domu, sta bila nalepljena dva taka lepaka.

V ponedeljek pa sta bila prilepljena in docela pokrita z lepakom novofašistične stranke, ki se svojim misovcem zahvaljuje za udeležbo pri volitvah.

Ni mogoče kogarkoli dolžiti za kako zlonamerno dejanje, toda meščani in deželani,

V SPOMIN

Klub starih goriških študentov si je postavil v svoj kulturni program postavitev spominskih plošč in kipov goriškim kulturnim osebnostim prejšnje dobe. Klub izvršuje pod Gorkičevim vodstvom to svojo nalogo ob vseh težavah s silno dobro voljo in tudi z uspehom.

V nedeljo je priredil v Novi Gorici v Erjavčevem drevoredu posebno slavje ob odkritju doprsnega kipa Simona Gregorčiča.

Prireditve, ki je potekala v prisrčnem in obenem slovesnem vzdušju, se je udeležilo dosti gostov in mladine z obeh strani meje, poleg predstavnikov kulturnih in družbenih organizacij.

Pri kulturnem sporedu so nastopili pevski zbori, med temi najbolj prikupno osnovnošolski in razni recitatorji. Priložnostni govor je imel pisatelj Danilo Lokar. Prof. Bednarik je prinesel pozdrave iz Gorice in je spomnil prisotne, da bo Erjavčeva aleja s kipi naših mož vezala istokrvne sosede na obeh straneh, kakor nas danes veže Gregorčičeva pesem.

+ ALBIN BRATINA

V Štomažu na Vipavskem so v petek, 22. t.m., položili k večnemu počitku duhovnika Albina Bratina, župnika iz Škrbine na Krasu, ki je nekaj dni prej umrl v tržiški bolnišnici, kjer je zaman iskal pomoči zoper hudo bolezen, ki ga je dolgo mučila. Pokojnikove telesne ostanke so pokopali v rojstni vasi, pod sivim Čavnom, nedaleč od Predmeje in Otlice, kjer je bil Albin Bratina začel svojo duhovniško službo in v njej tudi dozorel. Na Otlici je med svojimi verniki prebil 23 let, med njimi je bil skozi vse obdobje strahot druge svetovne vojne, ki je tako rekoč dnevno zrl smrti v obraz in bil priča mešetim tragedijam. Vse to je mogel pretrpeti le mož, kakršen je bil pokojni gospod Bine, kot smo ga mnogi poznali in imenovali, to je naraven in preprost, brez osebnih ambicij in zahtev, mož, ki je poslušal le glas pameti in srca ter se le po njem ravnal.

Po vojni je zapustil svojo Angelsko goro in odšel v Škrbino na Krasu, a menimo, da je njegovo srce še vedno ostalo med svojimi Gorjani, s katerimi so ga vezali neizbrisni spomini. Kdor ga je poznal, ga bo ohranil v lepem spominu. Naj mirno počiva v Bogu, ki mu je bil vse življenje zvest služabnik.

ki hodijo vsak dan po Gosposki - Carduccijevi ulici, se kar muzajo, ker vedo, da so bili še pred tednom dni na istem mestu pozivi slovenskim staršem, zdaj so pa tam neke zahvale fašističnim volivcem.

Toda take slučajne neslučajnosti ne plašijo slovenskih staršev, da bi ne storili svoje dolžnosti.

Vpisovanja sicer še niso zaključena, toda že dosedaj bo število vpisanih otrok v prve razrede prekosilo lanske.

V šolskem domu bo nad dvajset vpisanih šolarjev. V Malem domu nad deset, enako tudi v Sovodnjah, da za danes omenimo samo nekatere.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Bogdana Herman: »Pesniški list«

Kot dvanajsta pesniška zbirka v seriji »Pesniški listi«, ki jih tako uspešno in z vneto izdajata Založništvo tržaškega tiska in založba »Lipa«, so izšle pesmi Bogdane Herman. Iz kratke življenjepisne opombe zvezmo, da je pesnica rojena leta 1948 v Ljubljani, da je diplomirala iz slavistike in da je objavljala svoje pesmi že v številnih revijah, med drugim tudi v tržaškem »Zalivu«, v »Prostoru in času« in v študentovskem listu »Tribuni«.

To so intimne pesmi, nekak pogovor mladenke same s seboj ali samo miselni pogovor z drugimi. Srečuje ljudi, znane in neznanne, in jih v mislih nagovarja, jim zaupa svoje skrivnosti, v zavesti, da jih bo vendarle ohranila samò v sebi, ter jim izraža svoje tajne simpatije.

Prihajam na svetlem oblaku
kakor meseno poželenje
po nezemskih rečeh
in klevetam
utrujene prometne znake.
vsi petri so moji bratje
in primoži moji bratranci
brez neumestnih vprašanj
o zapletenih stvareh...

poje mlada pesnica. V njenih verzih je občutiti zaupanje v ljudi, nekako globoko simpatijo do vsega, kar jo obdaja, celo do snovnih reči. To je za nas, ki smo vajeni na mračnost in pesimizem, celo na nihilizem v današnji slovenski poeziji, kjer se mnogi še bahajo s svojim cinizmom in razkazujejo svoj nepriznani obup kot zanimivost, nenavadno veder in ljubezniv svet. Taka vedrina diha na primer iz stihov:

pomagaj mi najti
v tej zmedi
del sebe.
hvala.
vtakni mi nit v šivanko.
hvala.

zdaj je na vrsti povest
o skupnosti znanih besed.
o tistem, kako so se
množile in
plodile.
čakale na vnebovzetje,
pričakovale spremembo jezikovnega sistema.
Zaman, amen.
daj mi besedo OČE
v zameno za besedo SIN,
previdno s končnicami!
hvala.

Včasih se nam zdijo njene pesmi bolj malo razumljive, v njih je malo otipljive stvarnosti, malo problemov, ki jih dan za dnem vajljamo po svojih mislih in ustih. V tem pogledu se bo morda zdela njena poezija premalo angažirana. Zato pa ima v sebi tisto, kar je dejansko bistvo vsake poezije, to je čustvo in pesniško doživljanje sveta, ki ga pa vendarle vidi v vsej realnosti:

zakrivajo nas kupolaste strehe.
prebrisani smetar počiva v svojem vozu.
liste rumeni in pada —
dvakrat po trije vojaki so na sprehodu.
predrzo temen dan je.
na letališču hrumi diplomatovo letalo
na morju je vsak dan plima in oseka

divji vozovi rjovejo hrup
v kletah prijetno zavetje.

Toda pri vsem tem čuti onkraj tega vedrega sveta slutnjo nečesa hudega, neko skrivajoče se, potuhnjeno se bližajoče zlo. »Denarna in duševna inflacija — sta eno in isto«, poje. V pesmi »Krivice se godijo na tem svetu, sonce mi je zmečkalo rokav« utripa strah. »In strah je zato galeb ali pesem ali irrelevantno ali pa je strah«, piše. Pri bližnjem išče opore, kot dokazujejo že omenjeni stih »Pomagaj mi najti — v tej zmedi — del sebe. Hvala. Vtakni mi nit v šivanko. Hvala«.

Imamo občutek, da je v teh pesmih nekaj tako spontanega, čistega in pristrčnega, hkrati pa tenkočutnega in odprtega za vse, kot pri kakšnem cvetu, katerega glavne značilnosti so barve in vonj iz katerega lepote ne moremo izraziti z nobeno razionalistično formulo.

fj

— 0 —

PISMO ODBORA ZA ZAŠČITO KRASA

Odbor za zaščito Krasa je objavil v slovensčini in italijanščini »Okvirne smernice za zakonski osnutek »Izvršilne in dopolnilne norme k državnemu zakonu z dne 1. junija 1971, št. 442 za zaščito tržaško-goriškega Krasa«. V spremnem pismu pravi, da »Zakonski osnutek št. 389«, ki ga je izdala Dežela Furlanija - Juijska krajina dne 22. januarja 1972 in ki dopolnjuje omenjeni državni zakon, ne odgovarja stvarnim potrebam kraškega prebivalstva in je neprikladen za zaščito naravnega okolja Krasa.

Odbor vabi javnost, naj vzame v presojo njegove predloge in izrazi svoje mnenje o njih. Vabimo našo javnost, da to stori. O predlogih bomo še pisali.

Polemična knjiga

V beograjskih in zagrebških intelektualnih krogih polemizirajo o obsežni knjigi Zagorke Pesič-Golubovič, profesorice za sociologijo na beograjski univerzi, ki ima naslov »Človek in njegov svet«. Beograjsko sodišče je knjigo zaplenilo, češ da obrekuje jugoslovanski družbeni sistem in lažno tolmači jugoslovansko stvarnost, zato pozna njeno vsebino samo manjše število ljudi, razen odlomkov, ki jih je prinesla zagrebška revija »Praxis«.

Profesorica Pesič-Golubovič pripada tako imenovani novi levi in spada med tistih osem profesorjev beograjske univerze, ki jih imajo za pristaše Marcusovih idej, in so zato nekateri zahtevali njihovo odstranitev z univerze. V svoji knjigi »Človek in njegov svet« piše Golubovičeva, da je bilo uvedeno samoupravljanje v Jugoslaviji samo pod pritiskom spora med sovjetskim in jugoslovanskim sistemom ali bolje med obema vladama in da zato samoupravljanje ni dozorelo v delavskih masah, ampak je hotelo poudariti samo razliko od stalinističnega sistema. Odkar pa je stalinistični pritisk popustil, se je spremenilo samoupravljanje v navaden birokratski sistem in nobeno popravljanje ne more odstraniti osnovnih protislovij, od katerih je odvisna usoda socializma. Knjiga tudi kritizira jugoslovansko zvezo komunistov.

— 0 —

Mednarodni center za arhitekturne študije

»A. Palladio« v Vicenzi je razpisal za časnike, ki pa morajo biti italijanski državljani, nagrade »Andrea Palladio« po 1 milijon, pol milijona in četrt milijona za najboljše članke ali reportaže o umetniškem in kulturnem pomenu Palladiove razstave v Vicenzi, o njegovih delih in življenju. Razstava bo odprta še do 4. novembra.

Rut na Tolminskem - nekoč nemški jezikovni otok

Goriški muzej iz Nove Gorice je pred nedavnim izdal že drugi zvezek iz zbirke »Berila«, ki nosi naslov »Berilo o Rutu«. Leta 1971 j v isti seriji izšlo »Bovško berilo«. V obeh primerih gre za publikacijo v ciklostilni obliki, ki prinaša izbor že objavljenega ali pa tudi neobjavljenega gradiva o zgodovinskih, etnografskih in podobnih znamenitostih na Primorskem. Tovrstne izdaje so namenjene v prvi vrsti prebivalcem vasi, o katerih govorijo, pa tudi širši javnosti, medtem ko naj bi strokovnjake in študente vzpodbudile k etnografskim, zgodovinskim in jezikoslovnim raziskavam. Potrebo po takih berilih je pokazal tudi odmev med bralci, ki se zanje zelo zanimajo in povprašujejo po njih.

Vas Rut na Tolminskem je eden izmed tistih krajev na severnem Primorskem, o katerem je bilo napisanih razmeroma veliko število znanstvenih in poljudnoznanstvenih člankov. Rado vednost tolikih piscev je pritegovala zato, ker se je v njej in v okoliških naseljih v okviru nemškega jezikovnega otoka do nedavna ohranilo staro tirolsko narečje. Tamkajšnji prebivalci so se namreč priselili v prvi polovici 13. stoletja iz Pustriške doline na Tirolskem. O tem še danes pričajo na primer imena vasi (Nemški Rut!), nekateri priimki in posebnosti v narečju, zlasti v

izgovarjavi sičnikov in šumnikov. Prebivalci teh krajev so se v 19. stoletju že skoraj v celoti slovenizirali, vendar je iz starejših objavljenih člankov razvidno, da so nekateri še v začetku 20. stoletja govorili oziroma vsaj razumeli s slovenskimi besedami pomešan starodavni tirolski dialekt. Na Slovenskem sta v preteklosti bila znana še dva taka jezikovna otoka: v bližini Škofje Loke in na Kočevskem.

Publikacija »Berilo o Rutu« se deli na dva dela. Prvi del obsega sedem prispevkov, avtorji pa so Slovenci Štefan Kociančič, Simon Rutar, Ivan Koštial, Milko Kos in Nemeč Karl von Czoernik mlajši. Drugi del je posvečen obdobju med obema vojnama — v bližini je potekala stara italijansko-jugoslovanska meja — in narodnoosvobodilnem boju. Članka za ta čas sta prispevala Ciril Kos, brat Simona Kosa, obsojenega na smrt na 2. tržaškem procesu, in podpolkovnik v pokoju Ciril Zupanc. V »Berilu« sta ponatisnjeni tudi dve poslovilni pismi Simona Kosa.

Goriški muzej bo tudi v bodoče izdal podobne publikacije, ki bodo posvečene posameznim krajem oziroma zaključenim zemljepisnim enotam ali problemom (ženitovanjski običaji, ljudska izročila o Turkih ipd.).

M. V.

Sodobno kmetijstvo

Tekoča vrtna opravila v juniju in juliju

Skrb za vlago v zemlji

Letos je vreme bilo precej muhasto, saj smo do pred kratkim imeli dolgo sušno obdobje, ki so ga prekinili nalivi zadnjih dni. Mogoče, da bo spremenljivo vreme še nekoliko trajalo, toda prav gotovo smemo pričakovati, da se bo spet pojavila močna sonca pripeka in z njo verjetno daljše ali krajše sušno obdobje. Nanjo moramo biti pripravljene, ker velikokrat ravno v takšnem obdobju zmanjka vode. Sicer pa je z zalivanjem dosti dela in stroškov. Bolje, da skrbimo za vlago drugače. Grede stalno okopavamo in tako obenem uničujemo plevel, zračimo zemljo in na ta način zadržujemo v zemlji vlago. Znano je, da iz zemlje voda izhlapeva v zrak. Čim bolj je vroče, tem hitreje izhlapeva. Voda prihaja iz spodnjih plasti zemlje po tako imenovanih kapilarnih ceveh. Te zelo tanke cevi se hitro vzpostavijo po vsakem obdelovanju v zemlji in preko njih prihaja zrak v globino. Če hočemo preprečiti izhlapevanje vode po njih, jih moramo spet porušiti. Slednje dosežemo ravno z okopavanjem. Namesto da bi voda, ki večinoma prihaja iz globljih plasti, uhajala v zrak, se ustavi tam, kjer smo zemljo zrahljali t.j. okopali. To je Tik pod površino (okopavamo samo tri do štiri centimetre globoko). Tik pod površino pa je mnogo korenin, ki potem to zadržano vodo vsrkavajo. Voda tam zaostaja toliko časa, dokler se spet ne vzpostavi nov kapi-

larni sistem. Najmočnejši je ta sistem takrat, kadar se na vrhu napravi skorja. Zato moramo sporjo stalno razbijati ne glede na to, ali je zemlja zaplevljena ali ne.

Pokrivanje ali zastiranje tal

Razen z okopavanjem zadržujemo vlago tudi s pokrivanjem ali zastiranjem ali, kot še rečeno, z mulčenjem zemlje. Zemljo pokrivalo z različnimi snovmi, Vinogradniki na Južnem Tirolskem pomagajo trtam lažje prebroditi sušna obdobja s tem, da travo, ki raste med vrstami, pustijo po košnji na tleh. V vrtovih in manjših poljedelskih površinah, posebno tam, kjer je na voljo zadosti vrtnarske šote, to delajo kar s šoto. Potrosijo jo dva do tri centimetre debelo. Namesto šote lahko uporabljamo tudi žagovino, zrezano slamo in še kaj. Vse te organske snovi se sčasoma pomešajo med zemljo in jo bogatijo s humusom. S pokrivanjem zemlje dosežemo najprej, da sonce ne obseva zemlje neposredno in je tako ne izsušuje in pa z žarki zavira delovanje drobnoživk v zgornji plasti. Pokrivanje pa preprečuje tudi izhlapevanje kapilarne vode, to je vode, ki prihaja po kapilarnih ceveh. Povrh pa tam, kjer je zemlja pokrita, raste plevel mnogo počasneje.

Kdaj zalivamo?

Tisti, ki ima dovolj vode na voljo, naj dovro zaliva vrt vsak drugi ali tretji dan,

seveda le v primeru, če je sušno. Nikakor ne dela prav tisti, ki zaliva po malem, a vsak dan. Zalivati je bolje redkeje, toda takrat bolj temeljito, in sicer vedno zvečer ali vsaj pozno popoldan. Čez noč se voda dobro vpija v zemljo, zato se v njej dalj časa zadržuje. Kajti če zalivamo zjutraj ali dopoldan, prične voda izhlapevati še prej, preden se z zemljo dobro sprime. Za zalivanje lončnic velja pravilo, da jih zalivamo s prestano vodo, ali še bolje, z deževnico.

Rastline med dopustom

Julij je čas dopustov in pri marsikateri hiši odpotujejo vsi, tako da se domače življenje za teden ali dva popolnoma ustavi. Vse to bi bilo preprosto, če pri hiši ne bi imeli vrta in rastlin. Zalivanje rastlin med dopustom je svetovni problem. Če odpotujemo samo za teden dni ali za največ deset dni, verjetno ne bo naša odsotnost imela hujših posledic za rastline. V tem primeru bomo zvečer pred odhodom ves vrt temeljito zalili. Če odpotujemo za daljše obdobje, potem je priporočljivo zemljo po izdatnem zalivanju še prekriti z eno izmed omenjenih snovi in še to dobro oškropiti. Mnogo težje je z lončnicami. Nekateri zložijo vse lončnice v kopalno kad ali kako drugo primerno posodo ter vanjo natočijo kakih 10 cm. vode. Lončnice ves čas stojijo v vodi. To sicer ni najboljša, vendar osem do deset dni vseeno vzdržijo. Boljša rešitev je v tem, da vse lončnice postavimo v senco, recimo pod kap na severni strani ali v kak hladan in morda vlažnejši prostor in jih obložimo z mahom. Mah ko-

(Dalje na 8. strani)

Razgovor s skupino literarno zainteresiranih pri časopisu »Kladivo« in pri reviji »Mladje«

Konec

S »vojim položajem ta nova literatura na senzibilen način kaže groteskni položaj ljudstva in tudi sveta samega. Kot je tista neuničljiva »humanitas« bila gonilna sila literature do nedavnega in je sedaj, v novi literaturi slečena do golega in obrana do kosti, tako je v svojem »nehumanizmu« ta nova literatura vendarle odločen klic po povrednotenju sveta in po novi »humanitas«, potem ko stara ni znala razrešiti prepada med sito manjšino in lačno večino.

Ta literatura res govori z jezikom izobraženih slojev in je za mnoge kroge nodostopna ali celo tuja. Toda kaj smo res pozabili na tisti znani izrek »ZNA-NJE JE SILA« in moramo res misliti, da se ne nikoli več spremenilo in bodo veliki deli slovenskega prebivalstva res ostali za vse čase neizobraženi. Jaz v to vsekakor ne verujem. Jaz menim da bo ta današnja literatura, sad literarnega proizvajalca — pisatelja, pa naj bo za določene še tako visoka in ezoterična, vedno bolj čitljiva za širše plasti. Toda že danes govori tistim slojem, ki so privilegirani, in morejo s kritičnim delom pripomoči k širšemu prosvetljenju naroda.

Za vsakogar pa literatura itak ni tu. Moramo se navaditi gledati manj totalitarno. Tudi literatura sama, kot vse na svetu, ima le svoj relativni pomen in določene meje. To končno velja za naš slovenski svet, a nič manj za avstrijskega, nemškega ali kateregakoli drugega. Zato se družbeno življenje nekega naroda ne more izživljati le v literaturi, ampak so potrebni še drugačni družbeni mehanizmi. Obtičati zgolj v literaturi ni dovolj, čez svet tečejo še različne druge gonilne sile, ki so tem bolj potrebne.

Na nemškem jezikovnem prostoru že dalj časa razpravljajo o takoimenovani »delavski literaturi«. Heinz Ludwig Arnold je 16. januarja 1971 v literarni prilogi švicarskega časopisa »Die Tat« objavil obširen esej z naslovom »Die Gruppe 61«. Tudi nemška literarna revija »Text+Kritik« je posvetila celotno številko tej tematiki. Razprava pa je tu pokazala, da je tako imenovana »delavska literatura« spet literarni pojav, ki pač opisuje specifično področje, to je probleme delovnega človeka v proizvodnem procesu. Iluzorično pa bi bilo misliti, da se ta literatura kar avtomatično zopet odpira delovnemu človeku. Spet gre za v bistvu idealizirano, romantizirano literarno linijo, ki skuša opozoriti na težavni položaj in odtujenost delovnega človeka. Toda že glavni pisatelj te literature v Nemčiji Max von der Grün je ustvaril sicer »delavsko literaturo«, toda literaturo, ki jo kot literaturo lahko razsvetlamo samo z literarnim, estetskim pristopom. Tudi eden redkih slovenskih »delavskih pisateljev« iz predvojne Slovenije Tone Čufar je ustvaril literaturo, ki jo v literarni zgodovini obravnavamo kot literarni pojav. S svojim delom pa ni kaj dosti vplival na samega delovnega človeka. Pač pa je izobraženim slojem pokazal probleme slovenskih proletarcev. Tako je več ali manj jasno, da tudi proletarska literatura, tudi socialistični sovjetski realizem, vpliva v prvi vrsti na tiste, ki že znajo kolikor toliko umno brati. Šele s postopnim kulturnim dvigom širših plasti naroda pa more spregovoriti tistim potomcem nepriviligiranih ali celo zatiranih slojev, ki svoje čase prave, resnične literature sploh niso poznali.

Moč literature je zato samo na njenem vpliv-

nem področju, med tistimi redkimi plastmi, ki jih obiskuje in estetsko informira. Na drugih področjih pa drsi njena relativna moč v nemoč. Saj je danes popolnoma jasno, da veliki sloji prebivalstva žive popolnoma mimo nje in brez nje. Zgodovinsko gledano pa se ta nemoč literature lahko kaj hitro pretvori zopet v moč, ko kulturna in družbena situacija to dopušča. Zato predstavlja tudi literatura latentno nevarnost tistim, ki določene sloje družbeno, narodno ali socialno zatirajo. Prav tako pa obkroža literatura kot stalno nevarnost oblastnika, ki je politično zlorabil oblast.

POVZETEK

Določene skupine takoimenovane »leve mladine« postavljajo literaturo pod vprašaj. Literatura kot estetski fenomen, pravijo, da zabava in privlači samo privilegirane sloje družbe, medtem ko žive izkoriščani deli družbe brez literature in mimo literature. Globlje pogledano pa literatura vendar ne more biti le bombastična fraza in nekaj privilegirane, temveč duhovni fenomen, ki z estetskimi informacijami razsvetli določene dotlej zastrite probleme v družbi. Res je čitljiva predvsem za izobražence. Toda z razvojem družbe, vedno širšim demokratiziranjem in diferenciranjem, more postati dostopna širšim plastem. Jasno je, da se literatura ne razteza totalno čez vsa področja človeškega življenja. Potreba jo je omejiti na njen relativni, specifični pomen. Njena moč je na njenem vplivnem področju, med tistimi redkimi plastmi, ki jih obiskuje in estetsko informira. Na drugih področjih pa drsi njena relativna moč v nemoč. Zgodovinsko gledano se lahko ta nemoč kaj hitro zopet pretvori v moč, ko kulturna in družbena situacija to dopušča. Zato je literatura tudi važen družbeni faktor.

Lev Detela

NOVE PUBLIKACIJE

Zadnji čas so izšle v Trstu štiri nove publikacije, ki jih je izdalo Založništvo tržaškega tiska.

V seriji »pesniških listov« sta izšli spet dve zbirki in sicer »pesniški list 14« s pesmimi Franceta Pibernika in »pesniški list 15« s pesmimi Gregorja Strniše.

France Pibernik, profesor slovenskega jezika na gimnaziji v Kranju, je izdal doslej že pesniške zbirke »Bregovi ulice« (1960), »Ravnina« (1968) in »Mapa 1 poezija-grafika« (bibliofilska izdaja skupaj s slikarjem Henrikom Machelom v Kranju, 1969).

Gregor Strniša je jezikoslovec staroorientalist in germanist in živi v Ljubljani kot svoboden pisatelj. nZan je po pesniških zbirkah »Mozaiki« (1959), »Odisej« (1963), »Zvezde« (1965) in »Želod« (1972) ter po dramah »Samorog« (1967), »Žabe« (1969) in »Ljudožrci« (1972). Posebno ta zadnja je s svojo grozljivo in aktualno tematiko vzbudila odmev pri bralcih, vsaj tu v zamejstvu. Pri izdaji obeh zbirk je sodelovala koprška založba »Lipa«. Zbirki so uredili Miroslav Košuta, Marko Kravos in Ciril Zlobec. Pibernikovo zbirko je lepo opremil Zvest Apollonio, Strniševo pa tudi okusno Franc Vecchiet, oba v že običajnem formatu »pesniških listov«.

Ista založba je izdala v italijanščini v obliki čedne brošure razpravo Mare Poldini Debeljuh »Rapporti tra la cultura italiana e quella slovena nel Litorale 1900-1940«, ki nudi jasen in koristen, pa tudi kritičen pregled nad prevajanjem iz italijanske literature v slovenščino in obratno v omenjenem obdobju. Namesto besede kultura v naslovu bi morda bolj upravičeno stala beseda literatura, ker se kultura ne omejuje samo na književnost. Knjižica bo marsikomu prišla zelo prav in je primerna kot informacijski pripomoček tako za Slovence kot za Italijane.

In končno naj opozorimo še na knjižico »Veliki tolminski punt leta 1913«, ki jo je napisal zgodovinar Branko Marušič in podaja zgoščen, pa točen in zares na zgodovinske vire, ne pa na

Iz Goriške

ŠOLSKA RAZSTAVA

Skoro po vseh naših osnovnih šolah so zaključili šolsko leto s posebnimi razstavami ročnih izdelkov šolskih otrok.

Taka razstava, povezana s kulturno prireditvijo je bila v torek dopoldne v jedilnici otroškega vrta v ulici Randaccio.

Nastopali so najmlajši s petjem in deklamacijami, učenci ljudske šole, šolarji zadnjih razredov celo z glasbenimi točkami na klavir in violino.

Starši so si ogledovali razstavljenе risbe in zvezke svojih otrok ter so zadovoljni ugotavljali, da jim je šola v minulemu letu res veliko dala.

Števerjan

ČESTITAMO!

Naš gospod župnik Anton Prinčič je učakal v zdravju in delu svoj srebromošni jubilej. Pred petindvajsetimi leti je bil naš briški rojak iz Kozane posvečen v mašnika. Nato je več let služboval v Zgoniku na Krasu, odkoder je prišel spet med svoje drage Bričce k nam v Števerjan.

S svojim prikupljivim in preprostim nastopom si je kmalu pridobil srca svojih fananov, zlasti mladine.

Vsi župljani mu iz srca čestitajo in želijo, da bi še dolgo ostal njih pastir.

fantazijo oprt pregled nad tem puntom. Pri tem je treba pripomniti, da je Ivan Pregelj sicer prikazal veličastno fresko o dejanjih in smrti tolminskih puntarjev, vendar pa imajo zdaj mnogi njegovo literarno stvaritev za nekako zgodovino, podobno kot se to dogaja s Finžgarjevim romanom »Pod svobodnim soncem«, ki je menda večini Slovencev nadomestil resnično podobo najstarejše slovenske zgodovine. Njen simbol jim je postal izmišljeni Iztok, ne pa njeni resnični nosilci. Marušičeva razprava postavlja stvari v pravo luč, vsaj kar zadeva tolminski punt.

—

CLOVEK JE NAJVARČNEJŠI

Trije vesoljci so se srečno vrnili s »Skylaba«. Po mnenju znanstvenikov se je spet izkazalo, da noben avtomat ne more nadomestiti človeka pri odkrivanju vesoljskega prostora in pri delu v njem.

—

V srednjeafriških državah Gornji Volti, Čadu, Senegal, Maliju, Mavretaniji in Nigerju vlada strašna suša, ki povzroča množičen pogin živine zaradi pomanjkanja vode in hrane. Umirati pa so začeli tudi ljudje. Potrebni bi bilo skoraj milijon ton žita za omiljenje najhujše stiske.

Na Severnem Irskem so bile v četrtek deželnozborske volitve, od katerih si obeta britanska vlada pomirjenje in sodelovanje katoliških Ircev in britanskih protestantov v novi zbornici. Seveda je to le lovljenje za bilko. Potrebna pa so dejanja, ki naj zagotovijo Ircom enakopravnost in narodno združitev.

TEKOČA VRTNA OPRAVILA V JUNIJU IN JULIJU

(Nadaljevanje s 7. strani)

likor toliko stlačimo in temeljito polijemo. V takem mokrem mahu se lončnice v kakih desetih dneh ne izsušijo. Vseh teh skrbi so rešeni tisti, ki gojijo lončnice v posebnih lončkih, kjer rastline same srkajo vlako po svojih potrebah iz nekakšnega priročnega rezervoarja. Tudi v hranilni raztopini (hidrokultura) gojene rastline brez težav prežive dva ali tri tedne naše odsotnosti.

F.J. - 140

S M R T V POMLADI

Tedaj je nekdo s sunkom odrinil vrata na drugem koncu vagona in vstopili so trije vojaki. Eden od njih je držal v roki baterijo in posvetil z njo po vagonu. V temi za stožcem svetlobe, ki je segel preko klopi in se ustavil najprej ob moškem blizu vrat, nato na dekletih in končno na njem, je bilo komaj razločiti njihove obrise. Slišal je ropot pušk, ki so zadevale ob naslonjala klopi. Nato glas, ki je v italijanščini in potem v slabi slovenščini zahteval od moškega dokumente.

Zagostili so prehod med klopi. Svetlobni stožec je bil usmerjen na moškega, ki je vlek dokument iz žepa in jim ga pomolil. Eden izmed Italijanov ga je pregledoval, drugi je svetil z baterijo. oPtem je moral moški potegniti izpod klopi še nahrbtnik in ga odpreti. Brskali so po njem, molče. Nato so se obrnili in svetlobni stožec se je usmeril proti dekletoma, ki sta utihnili in čakali.

Ne bodo si razdelili sveta

Pred zadnjim srečanjem med Nixonom in Brežnjevom v Združenih državah je vladalo v svetu, posebno v manjših državah, najbolj pa še v tistih komunističnih državah, kjer so v polemičnem odnosu do Sovjetske zveze, bojanzen, da bi se morda predstavnika dveh največjih sil domenila za diktaturo nad svetom v smislu, da bi v imenu svetovnega miru vsiljevala take rešitve, za kakršne bi se onadva dogovorila.

Iz sporazumov, ki jih je sklenil Brežnjev v Beli hiši, pa je razvidno, da se nanašajo ti le bolj na odnose med obema državama in na atomsko razorožitev, ne pa na skupno vsiljevanje rešitev »od zgoraj«. Spriča tega so si marsikje oddahnili, posebno Kitajci. Razočarani so ostali le Arabci, ker so upali, da bo Brežnjev pregovoril Nixona, da rešita spor na Bližnjem vzhodu za zeleno — ali recimo za bogato pogrnjeno — mizo, seveda na škodo Izraelcev.

Zato Sadat in Gedafi ne skrivata svoje nevolje nad obema državnikoma. Posebno Gedafi je hud nanju in bi se jima meščeval, če bi mogel. Za zdaj pa je od same jeze dal minirati lastne pristane, baje zato, da bi one mogočil vdore Izraelcev.

S TRŽAŠKEGA

ŽELJA NA NASLOV PROMETNE POLICIJE

Mnogi Tržačani si želimo, da bi prometni stražniki malo bolj »stopili na prste« avtomobilistom, ki v večernih urah brezobzirno divjajo po mestu in se ne ozirajo na črtaste prehode za pešce, tako da je včasih smrtono varno iti čez cesto tudi po črtah.

Poleg tega bi radi videli, če bi kdaj kak stražnik pritisnil globo tistim avtomobilistom, ki parkirajo svoja vozila tako, da zapirajo pločnike, kar se dogaja npr. pri zeleni oazi pred glavno pošto, pri Portičih takorekoč redno, in še marsikje drugod. A nikoli se ne vidi na teh vozilih listka o globi. Tako so prišli mnogi avtomobilisti najbrž do prepričanja, da je dovoljeno, da lahko en človek s svojim avtom zapre pot in svobodno kroženje tisočim ljudi. Ker nihče ne protestira?

V luči baterije se je videlo, da sta mladi in čednih obrazov. Svetli lasje so jima silili izpod rut. V Italijanih je prevladalo občudovanje do plavolask. Uradno strogost je zamenjalo dvorjenje. To je bila njihova prava narava za uradnim pročeljem.

»Gospodične, bombe?« se je šalil eden izmed vojakov in pokazal na njuna kovčka.

»Si, gospodične, due bombe, quattro bombe,« se je smejal drugi. Dekleti sta odklenili kovčka, a vojaki so le z enim prstom pobrskali po njima. Eden je vzdignil ženski modrček in ga spustil nazaj. To je še povečalo veselost.

»Gospodične, si, avere bombe...!«

Smeh. Izkazalo se je, da znata vojaka nekaj besed slovensko, onidve pa nekaj besed italijansko. Začel se je pogovor, ki sta ga degletni umetno razvemali, da bi čimbolj odvrnili pozornost od svojih kovčkov in torb. (dalje)